

Rood Verlangen
presenteert

Billy the Kid

Lesbrief bij de voorstelling Billy the Kid

Welkom!

Binnenkort speelt muziektheatergezelschap Rood Verlangen met acteur Laurens ten Den de voorstelling **Billy the Kid**. Een voorstelling die een ode is aan de western en die ondersteund wordt door de wereldberoemde muziek van Ennio Morricone.

De spelers van Rood Verlangen hopen dat je van de voorstelling gaat genieten en bieden je daarom ter inspiratie en voorbereiding deze lesbrief aan.

De voorstellingen van Rood Verlangen hebben als doel het gevoel voor

taal, verbeelding en cultuur bij kinderen te stimuleren. Via de vertelkunst, live muziek en theaterspel maakt het jonge publiek kennis met de rijkdom van taal, muziek en spel.

Uit de voorstelling **Billy the Kid** (foto: Jan Schartman)

Drie mannen. Drie hoeden. Eén verhaal...

Twee revolverhelden. Twee cowboys. Twee rivalen. Met een opdacht...

Eenzaamheid. De ondergaande zon. Het verlangen naar liefde. Vriendschap.

En een prairie. Heel veel prairie...

In deze
lesbrief

De voorstelling

Vorbereiding

Verhalen

Western

Vriendschap

Stripverhaal

Tijdens de
voorstelling

Na de voor-
stelling

Lezen, luisteren
en internet

Om te noteren

Niet vergeten!

Billy the Kid

Billy the Kid, de meest gevreesde cowboy van het wilde westen, komt vrij uit de gevangenis. Hij wil wraak nemen op de man die hem jaren geleden in de cel deed belanden: de legendarische Lucky Luke. Maar op het moment dat ze oog in

oog staan wordt hun duel ruw verstoord door de indianen die de dochter van de sheriff ontvoeren. Billy en Luke krijgen de opdracht om haar levend terug te halen.

Lukt het de twee rivalen om deze missie te volbrengen?

Billy the Kid is een eerbetoon aan de western. Met de muziek van Ennio Morricone bouwt Rood Verlangen een decor vol indianen, Mexicanen en twee eenzame cowboys op zoek naar vriendschap.

De voorstelling

'Drie mannen, drie hoeden, één verhaal.' Zo begint Billy the Kid. En dat is ook het uitgangspunt van de voorstelling: een verhaal vertellen over drie mannen gespeeld door een acteur en twee muzikanten. Maar hoe doe je dat? Van de western weten we dat cowboys niet zo erg van de woorden zijn, maar meer van de daden. Kortom, er wordt niet zo veel gesproken. Daarom heeft Rood Verlangen er voor geko-

zen om alleen de acteur de weinige teksten te laten spreken. Maar wat nu als iedere personage in de voorstelling op verschillende momenten iets te melden heeft? Dan moet de acteur dus wisselen van rol. Daarom gebruiken de spelers van Rood Verlangen drie verschillende hoeden: die van Billy the Kid, Lucky Luke en de Sheriff. Bijna altijd zijn de drie personages wel ergens op het toneel. Maar onder de

hoeden gaan dikwijls wel verschillende spelers schuil. Voor het publiek is het de uitdaging om bijvoorbeeld Billy the Kid door meerdere spelers gespeeld te zien worden. Zoals kinderen cowboytje spelen, willen de spelers van Rood Verlangen ook spelen. 'Als jij nu de sheriff bent, dan ben ik Lucky Luke.' Zo maakt Rood Verlangen van de voorstelling een open, spontane speelvorm.

Jouw tijd is gekomen,
 Luke. Ik heb een kogel
 met jouw naam er op.
 Al die jaren heb ik op
 dit moment gewacht.
 Al die maanden. Al
 die dagen. Al die uren,
 minuten, seconden
 heb ik mij voorbereid
 op dit moment. En ik
 ben in topvorm.
 Draaien! Lopen!
 Twaalf passen.
 Twaalf klokslagen...

Vorbereiding 1

Ken je televisie? Vast wel! Maar ken je theater? Eigenlijk is theater een soort televisie waar publiek bij zit. En dat zorgt voor best wat verschillen. Denk er maar eens over na.

- Wanneer wordt 'het programma' gemaakt?
- Kun je iets doen aan het geluid?
- Kun je 'het programma' stopzetten?
- Waar speelt het kijken zich af?
- Wie kijken er met je mee?
- Zit je altijd vooraan?
- Stoor je 'het programma' door lawaai te maken of veel te bewegen?
- Geef je applaus na afloop?

Verhalen 1

Rood Verlangen is gek op het vertellen van verhalen. In verhalen kun je laten zien hoe mensen zijn. Bijvoorbeeld hoe ze denken, hoe ze opgroeien of hoe ze zich in bepaalde situaties staande houden. Verhalen worden al eeuwenlang verteld om ons een soort spiegel voor te houden: wat zou jij doen als je dit of dat zou mee-

maken? In de western-verhalen is het overleven en het avontuur een belangrijk gegeven. Maar belangrijker misschien nog is het onderscheid tussen goed en kwaad. Wie handhaaft zich in een wereld die gekenmerkt wordt door avontuur, overleven en geweld? Wie blijft op het rechte pad en wie neemt juist een loop-

je met de wet? Wie blijkt een good guy te zijn en wie de bad guy? In de western verhaalt men graag van helden die ondanks alles recht door zee zijn en goed van hart. Sterker nog: zij strijden tegen het onrecht, beschermen vrouwen en kinderen en ruimen boeven uit de weg. Maar is het wel zo zwart-wit?

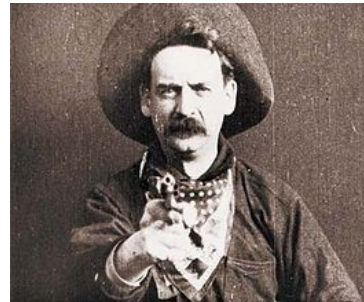
Western 1

De western is een genre dat in films, tv-series, boeken, strips en schilderijen wordt verbeeld met een idealisering van het landelijke en avontuurlijke leven tussen grofweg 1850 en 1900 in het westelijke deel van de Verenigde Staten. Het western-genre kende het meeste succes in de Amerikaanse en (later) Europese films vanaf ongeveer 1910: de zogenaamde cowboyfilms.

Gevoelens als eer, (bloed)wraak en hebzucht komen

vaak voor in de western. Het centrale thema is dikwijls de strijd tussen goed en kwaad. Ofwel de strijd tussen de 'good guy' en de 'bad guy'. In westerns komen vaak misdaden voor als (bank)roof en afpersing, gekruid met dramatische schietpartijen. Tegelijkertijd stralen veel westerns een nostalgisch verlangen uit naar de goede oude tijd. Een tijd zonder industrialisatie en verstedelijking. In de western wordt een landschap van weidse vergezichten,

prairies vol wilde paarden en kleine stadjes met fraai geschilderde houten gebouwen geïdealiseerd. In de westerns wordt dit beeld versterkt door klankrijke filmmuziek. De beroemdste componist van dit genre is ongetwijfeld Ennio Morricone.

Vorbereiding 2

Ben je nog niet uitgepraat over theater? Of ken je iemand die nog nooit naar theater is geweest? Vertel dan iets over jouw eigen ervaring.

- Welke voorstelling heb je ooit gezien?
- Wat kun je over de voorstelling vertellen? Hoe was het?
- Wat vond je het mooist of stomst? Waarom?
- Waar vond het plaats?
- Waren er veel mensen?
- Droegen de acteurs kostuums? Waarom doen ze dat?
- Was er een decor? Is dat er altijd?
- Ken je nog andere theatervormen, zoals een concert, toneelstuk, ballet, opera, musical of straattheater?

Vriendschap 1

Een belangrijk thema in de voorstelling *Billy the Kid* is vriendschap. Wat gebeurt er als twee rivalen samen een moeilijke opdracht moeten uitvoeren? Zullen ze elkaar vertrouwen? Kunnen ze samenwerken? Zullen ze elkaar met gevaar voor eigen leven redden wanneer het nodig is? En is vriendschap voor altijd?

Hoe is dat in het dagelijks leven? Hoe is dat op school?

In de korte documentaire *Jongens Zijn Wij* (winnaar Kinderkastprijs 2010) van Tomas Kaan wordt een portretje geschetst van twee jongens: Jim en Sam. Zij zijn elkaars beste vrienden maar staan op het punt om beiden naar een andere middelbare

school te gaan. Wat betekent dit voor hun vriendschap? De documentaire is te zien op: <http://www.ximon.nl/films/jongens-zijn-wij/139611>.

Naar aanleiding van deze korte film, kun je in de klas nog eens napraten.

Uit de voorstelling **Billy the Kid** (foto: Jan Schartman)

Auke Reuvers
(klarinet) en
Nico-Jan Beckers
(accordeon)

Vorbereiding 3

Kunst snappen is lang niet altijd makkelijk. Wanneer is iets een meesterwerk? Wanneer vind je iets mooi of juist vaker vragen dan dat het antwoord geeft. Soms voelt de één deze vragen wel en de ander niet. Kun je oefenen om meer uit kunst te halen? Ja hoor, dat kan!

Rood Verlangen daagt je uit om kunst te ondergaan. Zij stelt met haar voorstellingen vragen

waar niet altijd direct een antwoord op is. Daarom wordt soms een wat moeilijker taal gebruikt of vinden er onlogische gebeurtenissen plaats. En soms wordt een deel van de informatie zelfs verzwegen, dan moet je fantasie aan het werk. Daarmee laat een voorstelling zich niet altijd meteen snappen, maar spreekt het je wel aan op je gevoel en je vermogen om vragen te stellen.

Rood Verlangen maakt

voorstellingen die verschillen van toon en sfeer. Soms overheerst de (glim)lach, soms raakt het een gevoelige snaar. Heb je al eens een voorstelling van Rood Verlangen gezien? Verwacht je nu hetzelfde? Dan kom je misschien voor een verrassing te staan. Probeer je open te stellen voor een nieuwe ervaring.

En vertel na afloop hoe deze voorstelling anders was of anders voelde dan de vorige die je zag.

Layla!

Psst... kom... snel!

Layla, wat sta je daar

nou? Ik ben het:

Billy... Billy the Kid!

Layla!

Layla, wat kijk je

nou?!

Layla... op wie sta jij

te wachten...

Verhalen 2

Wat nu als we ons verhaal over vriendschap vertellen waarbij we ons baseren op twee heel beroemde cowboys? We hebben een good guy— Lucky Luke en een bad guy— Billy the Kid. Om te beginnen bij de eerste: Lucky Luke. Wie kent hem niet? Onze stripheld, onze lonesome cowboy rijdend op zijn paard Jolly Jumper richting de hori-

zon. Lucky Luke, de man die boeven vangt zonder ooit te hoeven doden. Lucky Luke, ook de stripheld die de western zelfs een beetje parodieert. Bij wie is zo'n goedmoedige kerel nou niet geliefd?

Billy the Kid is een heel ander verhaal. Hij heeft echt bestaan en was berucht. Echter is er van hem slechts één foto (zie

pag. 2), maar des te meer verhalen. Helaas voor hem komt hij er in die verhalen niet best vanaf. Hij is een boef, een moordenaar, een onbetrouwbare schurk. Maar is dat wel zo simpel? Zit er dan niets goeds in hem?

Stripverhaal

Lucky Luke is een stripheld uit de gelijknamige strip. Maar hoe maak je nu eigenlijk een stripverhaal?

Het grote verschil met een film of toneel is dat je bij een strip geen vloeiende, bewegende beelden kunt laten zien. Elk beeld staat als een foto stil. Bij het getekende beeld kun

je wel teksten schrijven. Als iemand in de strip iets zegt maak je gebruik van zogenaamde tekstballonetjes. Aan de vorm van het ballonnetje kun je zien uit wiens mond de tekst komt. Elk plaatje van je stripverhaal dat je laat zien is meteen ook een belangrijk moment uit het verhaal. Als je het

verhaal van voor naar achter doorleest en door kijkt, vormen alle plaatjes wel weer een doorgaande verhaallijn. Eigenlijk is strip een soort film, maar dan in schokjes.

Verhalen 3

Een stripverhaal is een soort film in schokjes dus. Maar zitten in een film ook niet schokjes? Worden in een film niet stukken overgeslagen?

Of je nu een film, een toneelstuk of musical maakt. Je slaat altijd stukjes over van het hele verhaal. Gebeurtenissen die

minder belangrijk zijn voor het verhaal, worden vaak weggelaten omdat ze te saai zijn of te alledaags. Een filmmaker zal een filmspeler niet gauw 10 minuten lang filmen terwijl de acteur op de bus staat te wachten. Of dat een actrice gefilmd wordt terwijl ze een boodschappenlijstje zit te schrijven of haar tanden staat te flossen.

Maar verhalenvertellers (net als filmmakers en schrijvers) slaan soms bewust stukken over in hun verhaal om het

daardoor spannender, vreemder of ingewikkelder te maken. Je wordt daardoor als toeschouwer beter bij de les gehouden. Het zou anders wel eens te voorspelbaar kunnen worden.

Op het toneel is dat natuurlijk niet anders. In het theater kun je zomaar ineens een scène onverwacht overgenomen zien worden door een andere scène. Of dat een speler zomaar verandert in een ander personage.

*Luke... Luke...
Slaap je?
Je bent een watje.
Je bent een watje als je slaapt.
Maar ik slaap niet.
Ik slaap al vijf jaar niet...
Vijf jaar, Luke,
heb ik geen oog dicht gedaan...*

Vorbereiding 4

Een muzikale vertelvoorstelling is niet hetzelfde als een musical of toneelstuk. De acteur is de enige die tekst heeft en vertelt zijn verhaal met woorden. De muzikanten vertellen het verhaal met de muziek. Heb jij wel eens een verhaal verteld? Met woorden? Met gebaren? Denk je dat je het durft? Laat maar eens horen! Of zien!

- Wat heb je het eerste uur van vandaag gedaan?
- Waar zijn je schoenen in hun hele schoenenleven al geweest?
- Wat hebben je handen vandaag meegeemaakt?
- Wat gebeurt er op die ene tekening in het boek dat je nu leest?

Tijdens de voorstelling

Elke voorstelling wordt gemaakt door twee belangrijke groepen:

1. de spelers, die op het podium staan
2. en het publiek dat in de zaal zit.

Moet iedereen iets doen dan? Ja, eigenlijk wel.

De spelers spelen en vertellen hun verhaal. En jij? Jij luistert en kijkt. Als de spelers er een potje van maken, vind jij de voorstelling vast heel stom. Maar als jij slecht luistert en

kijkt, hebben de spelers (en andere mensen in de zaal) daar last van. Een mooie voorstelling maak je dus samen!

Goed luisteren en kijken doe je door aanwezig te zijn zonder dat te laten merken. Je loopt niet door de zaal, je kraakt niet met papiertjes, je belt niet met je mobieltje, je frummelt niet aan het klittenband van je schoenen en je kletst niet met de mensen om je heen.

Mag je dan helemaal niks tijdens een voorstelling? Natuurlijk wel. Het verhaal kan je ontroeren, het kan spannend zijn of heel grappig. Al die emoties mag je beleven en tonen.

De spelers vinden het fijn om te zien dat de voorstelling je raakt.

Western 2

Sinds de tijd dat Columbus Amerika ontdekte, hebben de Spanjaarden (en later de andere Eu-

ropeanen) het grote Amerikaanse land ontgonnen. Ze begonnen aan de oostkust, daar waar Columbus voet aan wal zette, en trokken gaandeweg steeds verder naar het westen. Dat ging niet altijd even gemakkelijk. Vooral in het verre 'wilde westen' werd het landschap rui-

ger en het bestaan moeilijker. Maar hoe dan ook: er werden stadjes gesticht en er werd landbouw gedreven. De eerste mensen die dat deden werden de pioniers genoemd. Zij waren eigenlijk de cowboys uit onze westerns!

Na de voorstelling 1

Heb je van de voorstelling genoten? Wil je je gedachten en gevoelens over wat je hebt gezien delen?

Heel goed, want er zijn vast klasgenootjes die hetzelfde hebben gevoeld, of juist heel anders. Of ze hebben iets gezien dat jou niet is opgevallen. Misschien heb je een vraag en weet iemand anders het antwoord. Ga er maar eens goed voor zitten en...

- Praat na over de voorstelling
- Praat na over de thema's western, vriendschap en goed & kwaad.
- Schrijf poëzie n.a.v. de voorstelling
- Lees over de thema's of luister naar een muzikale vertelling
- Maak een tekening of ander kunstwerk over de voorstelling
- Speel of vertel een stukje na, samen of alleen
- Schrijf een recensie over de voorstelling.
- Maak een beeldcollage n.a.v. wat je gezien en gedacht hebt.

Vriendschap 2

Zit er iemand bij je in de klas waarvan je gelijk weet: die past bij mij. Sterker nog, die kan een vriend(in) worden. En zit er ook iemand in de klas waarbij je het omgekeerde voelt: die zou ik nooit als vriend(in) willen. Hoe komt dat?

Waarom zijn mensen zo verschillend? En moet een vriend(in) qua karakter op jezelf lijken of mag deze juist heel anders zijn: een tegenpool. Heb je vrienden die desondanks ook minder leuke eigenschappen hebben? En heb je wel eens ruzie? En hoe maak je het dan weer goed?

Maar nu, stel je voor, je ziet iemand in eerste instantie helemaal niet zitten, zou je dan toch vrienden kunnen worden? Kun je iemand op het eerste gezicht wel meteen beoordelen? Blijkt iemand later niet heel leuk of aardig te kunnen zijn? Heb je zoiets zelfs al eens meegemaakt?

Na de voorstelling 2

Wat je na de voorstelling ook kunt doen is met de hele klas de voorstelling Billy the Kid als stripverhaal maken.

Hoe pak je dat aan?

Stel je bent met 26 kinderen in de klas. Dan vertel je eerst samen het verhaal met alle gebeurtenissen en verwickelingen na. Dan verdeel je het verhaal onder in 26 momenten. Dit zijn de hele belangrijke of beeldende momenten uit de voorstelling. Deze 26 momenten worden door de leraar op een zogenaamde storyboard opgeschreven, zodat je een overzicht krijgt van de voorstelling. Dan kiest of krijgt iedere leerling een van de 26 momenten toege-

wezen om er een plaatje van te maken. Indien nodig krijgt het plaatje ook tekst. Als ieder stripplaatje de grootte van een a-4tje heeft, kun je het stripverhaal zelfs in de gang gaan hangen: kan de hele school meegenieten.

Let wel: omdat er in bovenstaand voorbeeld 26 tekenaars zijn, krijg je natuurlijk ook 26 tekenstijlen. Dat geeft niks. Maar misschien moet de klas wel afspreken hoe de personages er uitzien (kleding/hoed) zodat ze herkenbaar blijven. Succes!

*Maar echt eenzaam,
Luke...
... Echt eenzaam ben je
als je van iemand houdt
die je niet kunt krijgen.
...
Iemand waar je al jaren
op wacht...
...
Iemand die ook op jou
wacht...
...
...
Wraak is makkelijker dan
liefde...
...
...
Ik had niet met jou mee
moeten gaan, Luke...*

Internet

- http://nl.wikipedia.org/wiki/Lijst_van_westerns
Een lijst van de belangrijkste westerns.
- <http://www.ximon.nl/films/jongens-zijn-wij/139611>
Een documentaire over vriendschap.
- <http://verhalen.besteverzicht.nl/Verzamelde-verhalen.html>
Heel veel verhalen verzameld en gecatalogiseerd.
- <http://www.roodverlangen.nl/>
Het gezelschap en al haar voorstellingen.

Luisteren

Muzikale vertellingen van Bart Moeyaert

- Luna van de Boom
- De Schepping
- Olek schoot een beer en kwam met een veer op zijn muts weer thuis

Muzikale vertelling van Toon Telligen

- Pikkuhenki

Kinderopera's van Frank Groothof

- Zeven beroemde opera's bewerkt voor kinderen

Muzikale sprookjes

- Peter en de Wolf (Prokofiev)
- De geschiedenis van de soldaat (Stravinsky)
- L'histoire de Babar (Poulenc)

Billy the Kid

Uit de voorstelling
Billy the Kid
(foto: Jan Schartman)

Om te noteren

Mijn groep gaat naar **Billy the Kid** op

Dag: _____

Tijd: _____

Locatie: _____

Niet vergeten!

- Voor groep 5-8
- Duur ca. 55 minuten
- Rood Verlangen is ca. een uur voor aanvang aanwezig
- Contactpersoon voor opvang van de spelers
- Houd rekening met een op- en afbouwtijd
- Speelplek in een afgesloten speellokaal, sporthal e.d.
- Tochtvrije ruimte van min. 18 graden Celsius
- Voorkom storende geluiden van buiten, bijv. schoolpauzes
- Speelvlak van min. 6m diep x 7m breed
- Zet zelf de banken/stoelen/tafels klaar (geen matten)
- Tribunegewijs opbouwen, Rood Verlangen helpt graag
- Jassen blijven buiten de zaal
- Wees op tijd!

